

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR. •

74. ÅRGANG

20. OKTOBER 1962

A V I N N H O L D E T :
FRIHET FOR LOKE (leder) - DET ANNET VATIKANKONSIL
ÅPNET - LOV OM TROSSAMFUNN - FILMSTOFF - VÅRT
KRISTUSBILDE - BISPEVIGSEL I STOCKHOLM - BLIKK PÅ
TIDEN - UTENLANDSNYTT

NR
20

NESTE NUMMER UTKOMMER 3. NOVEMBER 1962

KATOLSK FILM- OG LYDBÅNDTJENESTE

fortsetter med å gjøre lydbåndopptak, blant annet fra foredragene i Katolsk Forum. Liste over tidligere, men fortsatt aktuelle, opptak fåes ved henvendelse til St. Olav Bokhandel, Akersveien 5, Oslo, tlf. 42 31 70, og lydbåndene utlånes mot innbetaling av kr. 10.— pr. bånd.

Vi gjør samtidig oppmerksom på at vi i en viss utstrekning vil kunne være behjelpelig med utlån og (innenbys) også fremvisning av filmer.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO,
Urtegt. 29 II, tlf. 68 08 68.

Kontortid 12—13 hver dag
unnatt lørdag.

FYRINGSOLJE
brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	}
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	}
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	} Arendal
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	}
St. Pauls Kirke	
Vår Frue Kirke	} Bergen
Marias Minde	
St. Franciskusøstrenes Moderhus	}
Øyenklinikken	
St. Josephs Hosp., Drammen	}
St. Torfinns Klinikk, Hamar	
St. Elisabeth Inst.	} Hammerfest
St. Mikael's Kirke	
St. Mikael's Prestegård	}
St. Theresia kirke	
St. Franciskus Hosp.	} Hønefoss
St. Magnus Kirke	
St. Magnus presteg.	} Lillestrøm
St. Elisabeth Hosp.	
Vår Frue Kirke	} Tromsø
Bispegården	
St. Olavs Kirke,	} Trondheim
Bispegården	
St. Olavs kirke	}
St. Olavs Prestegård	
St. Olavs Klinikk	} Tønsberg

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

ÆGYPTEN—PALÆSTINA

20/2—17/3 1963.

Flyreise fra Købh., 26 Dage d.Kr. 2.900.
Reisen ledes teknisk af Pastor Paul d'Auchamp, Aakirkeby.
Pastor Bjørn Højbo, Kbh., indleder Dagene med Foredrag.
Alle Oplysninger og Program fra Annie Rastrup, Amagerbrogade 45, Kbh S.

OSLO KATOLSK MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13.
Akersv. 5, Oslo.

LEGMANNSRÅDET

OSLO KATOLSK BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i Akersv. 5, l. etg. Tlf. 41 04 41.

Fra Gregorianikk til vår egen tid.

Søndag 28. oktober kl. 20 arrangerer studentersamfundets kulturutvalg en meget interessant musikkafte i Universitetets Aula. Ekspert vil behandle kirke-musikken fra den gregorianske sang ble til og opp til våre dager.

Medv. Musica Sacras liturgiske kor og Landskoret under ledelse av Rolf Karlsen. Kommentatorer: H. Huldt-Nystrøm og Hans Buvarp.

HVA ER UNDERFORSIKRING?

Hvis forsikringssummen er lavere enn verdien av Deres innbo risikerer De å ikke få full erstatning. La ikke dette hende Dem.

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00
OSLO

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 21. OKTOBER (19. s. e. Pinse):
Ep. Efes. 4, 23—28. Ev. Matt. 22, 1—14. Mandag: Ferialdag. Tirsdag: Antonio Maria Claret, bekj. Onsdag: Erkeengelen Rafael. Torsdag og fredag Ferialdager. Lørdag: Marias lørdagsmesse.

SØNDAG 28. OKTOBER (20. s. e. Pinse):
KRISTI KONGE FEST. Ep. Kol. 1, 12—20. Ev. Joh. 18, 33—39. Mandag, tirsdag og onsdag: Ferialdager. Torsdag: ALLE-HELGENSFEST. Ep. Åpb. 7, 2—12. Ev. Matt. 5, 1—12. Fredag: Alle sjelers dag. Lørdag: Marias lørdagsmesse.

SØNDAG 4. NOVEMBER (21. s. e. Pinse):
Ep. Efes. 6, 10—17. Ev. Matt. 18, 23—35.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSK BISPEDØMME:	Stille-	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 m.eng. pr.	11.00
St. Hallvarvs kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberget. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9- 11.30	10.00
Vår Frue Villars kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15410	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelenstgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23 75 1	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannstgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romerikstgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
STABEKK: Maria Kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.30
STAVANGER: St. Svitthun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvarvs kapell, tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	—	10.45
St. Olavs kapell	8.00	—
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, Ila, tlf. 20 221	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, tlf. 7558 Mariabeimen, Nørve, tlf. 7184	8.30	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Elisabeth Inst. St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år -
Kr. 10 pr. ½ år. Ulandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen
(se nederst på omslagssiden). 24
nummer årlig. - Postgiro 153 21

FRIHET FOR LOKE

Religionsfriheten er et relativt ungt fenomen i Norden. Dette har sin naturlige forklaring: I alle land der samfunnet preges av en kompakt enhetlig overbevisning på det religiøse område, er det liten fantasi å spore for et eventuelt mindretalls rettigheter. Stat og kirke går i ett, — det gjelder i nord som det gjelder i syd.

Den nye innstillingen til lov om trossamfunn, som nylig er blitt offentliggjort, erkjenner også dette faktum med prisverdig åpenhet. Religionsfriheten ble, grovt sagt, innført i Norge med konventikkelpakatens avskaffelse i 1842; siden den gang har man fra tid til annen måttet finpusse den. Milepeler i denne utviklingen har vært dissenterloven av 1891, opphevelsen av grunnlovens forbud mot religiøse ordener i 1897 og opphevelsen av jesuitterparagrafen i 1956. Fremdeles er det imidlertid enkelte områder der statskirken kan anses som unødig privilegert i forhold til landets andre konfesjoner, og dette forholdet vil man nå forsøke å rette opp så langt råd er, ved å erstatte den hittil gjeldende dissenterloven med en helt ny religionsfrihetslov.

Når det gjelder religionsfriheten, ligger Norge heller foran blant de skandinaviske land. Det er bare Danmark som har en vesentlig mer liberal lovgivning på dette område. Sverige har fremdeles viktige forbehold bl. a. når det gjelder klostervesenet, og at disse forbeholdene ikke er noen død bokstav, fikk vi oppleve så sent som ifjor vår, da karmelittklosteret i Glumslöv var ute i hårdt vær før det fikk regjeringens godkjennelse. Og i Finland er klostre fremdeles forbudt. Det er likeledes ikke lenger tilbake enn ifjor at dets kirkeminister selv erklærte seg høylydt og statskirkelig tilfreds dermed: «Klostret är så att säga onaturligt i det lutherska landskapet. Inom vår folkkyrka anser man det säkerligen inte önskvärt att ifrågakvarande bestämmelse upphäves.»

I Norge er vi altså kommet lenger, og den innstillingen som er lagt frem i disse dager, kan stort sett bare hilses med aktelse og takknemlighet fra katolsk side, noe som også kommer til uttrykk i pater Raulins gjennomgåelse av den i dagens nummer. Her har man for første gang inntrykk av at det ikke bare dreier seg om å oppheve bestemmelser som er direkte diskriminerende for dissenterne, men man søker virkelig positivt å fremme dissenterens likestilling med statskirken så langt det lar

seg gjøre uten å røre ved selve statskirkeinstitutionen. Særlig tydelig blir dette når det gjelder skolen.

Komiteéns flertall er tydeligvis klar over hva det betyr for et religiøst mindretall, hvis lære står statskirken såpass fjernt som tilfelle er med den katolske kirke, å ha egne skoler. Skolefrihet, i ordets fulle forstand, er i virkeligheten en integrerende del av religionsfriheten. Ikke bare i den negative forstand at ikke-statskirkelige elever kan få slippe å være til stede ved skolens konfesjonelt bundne religionsundervisning. Langt mer dreier det seg om skolen som miljø og oppdragende faktor. Religionen er jo ikke bare en kunnskapsmengde å erverve i to eller tre timer pr. uke. En skole som gjennom en årrekke underviser et barn, meddeler samtidig barnet et livssyn, enten den søker det eller ikke. Så sant man godtar foreldrenes rett til å velge livssyn for sine barn, må man også godta deres rett til å velge skole for dem.

Et annet, praktisk hensyn gjør seg her gjeldende: Det er et faktum at barn som tvinges til å motta sin religionsundervisning utenfor skolen, på langt nær får en tilfredsstillende undervisning. I stedet for de reglementerte to eller tre timers religion om uken kan det i høyden bli én time, og det på et tidspunkt av dagen da barna er trette og ikke lenger disponert for en regulær skoletime.

Alt dette har komiteéns flertall innsett og tatt konsekvensen av ved å foreslå full fritagelse for skoleskatt i de kommuner der ordnede dissentermenigheter har egne skoler.

Her melder det seg imidlertid en kuriøs og litt urovekkende dissens fra to av komiteéns medlemmer, statssekretær Aabrek og teologiprofessor Molland. Pater Raulin gjør nærmere rede for den i sin artikkel, men vi vil ikke unnlate å sette fingeren på den: «Når enkelte dissenter samfunn ønsker sine egne skoler,» heter det i dissensen, «er det fordi de ønsker en eksklusiv oppdragelse og opplæring av sine barn, og dette må være stat og kom-

(Forts. s. 325)

— Religionsundervisning sier du? Jeg vet ikke riktig jeg — jeg er litt skoletrett skal jeg si deg!

Dagen etter konsilets åpning dukket to observatører fra Moskva opp i Roma, og skapte derved en liten sensasjon. Man ser her fra venstre Mgr. Willebrands, erkeprest Borovoi og arkimandritt Kotljarov. Se utenlandsnotisen.

Roma i oktober.

Det II. Vatikankonsil — det alminnelige kirkemøte for den del av kristenheten som er forenet med Peters Stol i Roma — er høytidelig åpnet. Under en fire og en halv time lang seremoni i Peterskirken, som vel i storlagen høytid og majestet overgår alt hva selv det største blant verdens kirkebygg noensinne før har sett, nedkalte pave Johannes XXIII, Guds velsignelse og Den Hellige Ånds beskyttelse over de nesten 3 000 biskoper og andre kirkens menn som fra og med lørdag 13. oktober har begynt sitt arbeide. Siden paven i januar 1959, under en improvisasjon som egentlig forbløffet både ham selv og verdensopinionen, fattet beslutningen om å innkalle et konsil, det 21. i kirkens lange historie, er der ikke bare nedlagt et gigantisk forberedende arbeide. Konsilets formål og sikte har også fått fastere konturer: Dets fjerne mål er den kristne enhet, dets nære og umiddelbare mål er den indre katolske reform, den *aggiornamento* — «ajourføring» — av kirkens liv og gjerning som Johannes XXIII klart innser er det mest betydningsfulle bidrag de katolske kristne idag kan bringe den kristnes enhets sak.

TIL VERDENS ÅNDELIGE SENTRUM

Det har vært ytterst fengslende å følge det kirkelige Roms atmosfære den siste uke opp mot konsilets åpning. Fra de fem verdensdeler er kardinalene, erkebiskopene og biskopene ankommet til Roma, og selv denne byen, som har en blasert bevissthet om å være verdenskirkens internasjonale sentrum og møtested, har sperret øynene opp over hva den har sett. Vatikanet, som geografisk sett jo bare er et avgrenset kvarter i den italienske hovedstad, synliggjør i disse dagene sitt egentlige vesen som midtpunkt for et åndelig rike omfattende mer enn 500 millioner mennesker. De tallrike ordenshus og institusjoner er fylt av hvite, brune, sorte og gule kirkens menn, og i den flere kilometer lange prosesjon fra Vatikanet inn i Peterskirken på åpningsdagen, en duvende skog av hvite biskopshuer, ble det plutselig anskuelig hvilket mangfold som her er samlet i en troens enhet. Det gamle Europas kirkeledere, fra foran og bak jernteppet, gikk sammen

DET ANNET

med negerbiskoper fra de nye afrikanske nasjoner, og det fjerne Østens prelater beveget seg midt blant Nord- og Sør-Amerikas biskoper. En uhyre sum av erfaring og ansvar fra vidt forskjellige horisonter og levevilkår var her rystet sammen til en utveksling som omspinner verdenssituasjonen i dens fulle dimensjon. For den som med en smule ettertanke overveier hvilken hvirvel av strømninger fra de fire verdenshjørner som her oppstår, er det vanskelig å unngå en viss følelse av svimmelhet over dristigheten ved dette konsils innkallelse.

PAVE JOHANNES — ET SMITTENDE TROSMOT

Stadig sterkere har man også frem mot konsilets åpning følt i hvilken grad dette kirkemøte fremdeles avhenger sterkt av impulsen fra en enkelt mann: Pave Johannes selv. Vel har hans initiativ møtt begeistret tilslutning i den katolske verden, vel har han hatt dyktige medarbeidere i forarbeidet. Men man må ha sett det for å tro det: Bare pavens egen optimisme og dynamikk, slik som den kom kraftfullt til uttrykk i hans tale åpningsdagen i Peterskirken, kunne ha skapt en så positivt forventningsfull atmosfære allerede fra begynnelsen av. Mange biskoper og teologiske eksperter, som til Roma bragte med en ytterst nøktern og forsiktig vurdering av konsilets muligheter for å lykkes i sitt reformforetagende, er blitt smittet av trosmotet og den robuste innsatsvilje hos kirkens førende biskop. De som torsdag morgen fikk se ham på nært hold — i Peterskirken eller på TV-skjermen — iakttok egentlig et paradoks: En enkel, from og menneskelig gammel prest som med godmodig tålsumhet underkastet seg et urgammelt bysantinsk praktseremoniell, i rolig påvente av de to ting som utgjør hans livsgjerning: Bønnen og arbeidet. Kikkerter og nærbilder avslørte i seremonienes første del en mann tynget under et nesten knusende alvor, og som ganske ubesværet av fargene, lysene, opptogene ba inderlig for sitt hjerteanliggende. Senere, da kardinalene én for én skred frem for å bevidne sin lojalitet, ble vi trøstet, de av oss som en stund kunne ha fryktet at det veldige apparat kom til å overstige denne over åttiårige manns fysiske krefter. Johannes XXIII maktet faktisk, ved sin livlighet og sine joviale ord og gester, å forvandle den strenge seremoni til en serie vennlige og personlige oppmuntringer: Kirkens «senatorer» gikk alvorlige frem og smilende tilbake.

PAVENS TALE

Hva vil nå skje? Den forrige pave som innkalte et konsil, pave Pius IX som i 1869 åpnet det I. Vatikankonsil, skal engang ha kommet med denne noe resignerte uttalelse: «Under et kirkemøte tilhører den første tid Den Onde, den følgende tid menneskene og bare avslutningen kirken». Mon ikke Johannes XXIII har hatt disse ord i tankene, og har besluttet seg for å vinne tid ved å sikre seg at kirken fra første stund av gjør konsilet til et rent religiøst anliggende. Når dette skrives, dagen etter åpningen av konsilet, har Roma og verden mange samtaleemner i anledning av gårdsdagens begivenheter. Pavens

VATIKANKONSIL ÅPNET

Fra vår utsendte medarbeider Hallvard Rieber-Mohn

initiativ for å oppnå observatører fra Moskva, ved å sende en av kardinal Beas nærmeste medarbeidere, Mgr. Willebrands til den russiske hovedstad, er ett av dem. Et annet er den relativt overraskende tallrike gruppe biskoper som tross alt fikk kommunistiske myndigheters tillatelse til å slippe gjennom jernteppet og begi seg til Rom. Men først og fremst samler interessen og kommentarene seg om pave Johannes' energiske tale til konsilfedrene ved seremonienes slutt igår formiddag. I det veldige og praktfullt smykkede langskap, der avstandene skaper formelig en blålig dis under hvelvene, var det dødsstille hen over tribunene mens paven, sittende på sin tronstol foran Berninis barokt svungne baldakin og med inntrengende, klar stemme holdt sin «programtale» for biskopene. Gjennom de velformede setninger på latin fikk man et sterkt inntrykk av personlig ydmykhet, ungdommelig tankekraft og en uttalt omhu for å avvise enhver profan innflytelse over en besinnelse som skal og må være bestemt av den kristne tro, det kristne håp, den kristne kjærlighet til Gud og medmenneske.

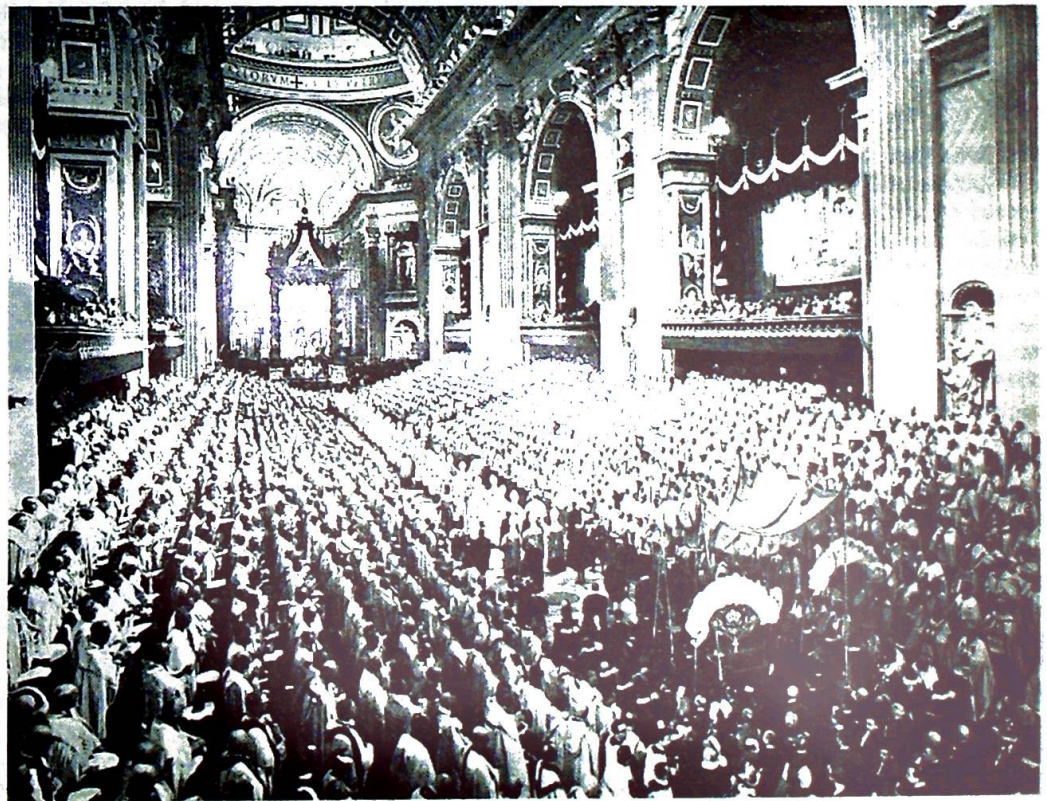
NEI TIL DE DYSTRE PROFETER

Efter med noen korte betraktninger å ha stillet dette konsil i dets historiske sammenheng, slo pave Johannes fast at «det store problem som verden idag er stillet overfor, efter nesten to tusen års kristendom, er i virkeligheten det samme. Kristus lyser fremdeles for oss som historiens og livets midtpunkt, og menneskene er enten

for Ham og Hans kirke og lever i lyset, i godheten, i orden og fred, eller de lever utenfor Ham eller som Hans og Hans kirkes bevisste fiender, som ofre for forvirring, bitterhet menneskene imellom og den stadige fare for krigens brodermord.» Konsilets oppgave, sa paven, var å gjøre sannheten synlig, aktiv og befriende for vår tids mennesker. Han minnet videre om sin plutselige innskytelse dengang for snart tre år siden, «helt uventet, som et streif av lys ovenfra, som skapte mildhet i våre øyne og våre hjerter». Med særlig ettertrykk fastslo paven dernest *betimeligheten* ved dette konsil, og vendte seg med en ganske overraskende åpenhet mot dem, muligens også i hans nærmeste omgivelser, som møtte det med uvilje eller mistenksomhet:

«I den daglige utøvelse av Vår hyrdegjerning må Vi nu og da, hva Vi sterkt beklager, lytte til personer som, til tross for sin brennende iver, ikke nettopp har for meget diskresjon og måtehold. I vår moderne tid ser de intet annet enn ødeleggelse og forfall. De hevder at vår tidsalder, sammenlignet med tidligere, utvikler seg til det verre, og de opptrer som om de ikke hadde lært noe som helst av historien, der ikke desto mindre er vår læremester for livet, og som om de tidsaldre da de foregående konsiler fant sted representerte en fullkommen triumf for den kristne tanke, for det kristne liv og for den sanne religiøse frihet. Vi føler oss helt uenig med disse dystre profeter som alltid varsler ulykke, som om verdens ende var forestående.»

(Forts. side 324)

Fra åpningshøytidelighetene i Peterskirken 11. oktober. Verdenskirkens biskoper har inntatt sine plasser og hilser sin primas, biskopen av Roma, der han bæres inn på sin sedia gestatoria.

LOV OM TROSSAMFUNN

Kommentar til en innstilling

I september forelå dissenterlovkomitéens lenge ventede «innstilling til lov om trossamfunn». Denne innstillingen har krav på all vår oppmerksomhet, og vi gir i dette og neste nummer plass for en bred vurdering av den, ved pater A. Raulin.

Den 11. oktober 1957 ble det av den norske regjering oppnevnt en komité til å vurdere behovet for en revisjon av den såkalte dissenterlovgivningen. Dertil skulle den behandle eventuelle nye regler for medlemskap i den norske statskirke. Den dissenterlovgivningen vi nå har, stammer i alt vesentlig fra 1891, og må på mange måter betraktes som foreldet.

At denne komitéen ble nedsatt, skyldes ikke minst påtrykk fra dissenterhold. Dissenterne, organisert i Dissentertinget og i Evangeliske samfunns fellestråd, har flere ganger understreket at lovgivningen var mangelfull. Blant annet var dissenterne interessert i å få adgang til å undervise i religion på de offentlige skoler.

Dissenterne er da også blitt godt representert i komitéen. Den består av seks medlemmer, nemlig metodisten, overrettssakfører Ragnar Horn, professor Einar Molland fra det teologiske fakultet, pinsevennforstander Martin Ski, biskop Johannes Smidt og statssekretær Kjell Aabrek (utmeldt av statskirken). Dens formann er høyesterettsdommer Trygve Leivestad.

Denne sammensetningen av komitéen innbyr til enkelte betraktninger. Tre av medlemmene tilhører den norske statskirke, tre står utenfor. Det er et forhold som i og for seg er naturlig for en dissenterlovkomité. Saken er imidlertid nå den, at komitéen også har skullet ta seg av reglene om medlemskap i den norske kirke. Og fra det synspunkt virker dens sammensetning underlig. Den vanlige regel i Norge er at statskirkens anliggender bare blir drøftet av dens egne medlemmer; men nå skal altså reglene om medlemskap i denne samme kirke vurderes av en gruppe hvis ene halvdel står utenfor statskirken. Dette har blant annet ført til at en viktig fraksjon av kristenfolket, nemlig den del som sogner til menighetsfakultetet, slett ikke er blitt representert i komitéen.

Også et annet fravær i komitéen må noteres, nemlig den katolske kirkes. Dette må virke overraskende på enhver som gir seg til å studere innstillingen. Stadig på nytt oppdager man nemlig da at den katolske kirke har spesielle interesser, som innstillingen ustanselig berører. Et helt lite kapittel, nemlig om ordener og klostre, har ingen aktualitet for andre dissenterne. Når det gjelder skolen, står den katolske kirke sammen med adventistene i en særstilling. Og den katolske kirke er også

såvidt vites den eneste som før ekteskapsinngåelse sørger for at partene undertegner en avtale om barnas religiøse oppdragelse. Qua dissenterne er katolikkene blitt representert, men deres spesielle interesser er det ikke blitt tatt vare på.

Når man tar dette lovutkastet som helhet, skal det imidlertid sies at dets egenskaper på mange måter er fremragende. For det første er det gjort et meget grundig arbeid, ikke minst ved at andre lands lovgivning er tatt i betraktning i så stor utstrekning. Det gjelder spesielt de andre skandinaviske land. Et par forbehold på dette punkt vil det bli anledning til å komme tilbake til.

For det annet bærer utkastet preg av stor oppriktighet og nøkternhet. Komitéen har lagt vekt på en nøyaktig vurdering av situasjonen. Den legger ikke skjul på at de nordiske land i det minste når det gjelder lovgivningen på dette område slett ikke har vært blant de førende; den innrømmer at «det er forholdsvis kort tid vi har hatt religionsfrihet her i landet», og er klar over at en statskirkeordning med konfesjonell folkeskole betyr en innskrenkning i den religiøse, om ikke frihet, så ihvertfall likhet. Og den samme oppriktighet legger den for dagen i sin analyse av statskirkens betydning for en stor del av dens medlemmer. Her forsøker man ikke å la tilstanden se bedre ut enn den faktisk er, man innbyr den lovgivende makt til å gå ut fra fakta og ikke fra illusoriske postuler.

Og endelig en tredje egenskap som karakteriserer dette dokumentet, og dens vesentligste, er denne: Dets meget liberale innstilling. Det betrakter statskirkeinstitusjonen som gitt, men går innenfor disse grenser så langt som overhodet mulig for å realisere en tilfredsstillende likhet mellom de forskjellige trossamfunn. Dets prinsipp har vært følgende: «En statskirke bør ikke privilegieres lenger enn nødvendig, og på anderledes troendes bekostning.»

Men når vi nå går over til å betrakte det konkrete resultat av komitéens arbeid, faller vurderingen noe forskjellig ut etter hvilke synspunkter en betrakter den fra. Slik som komitéen er sammensatt, kunne man nesten på forhånd gjette seg til følgende:

Innstillingen ville på visse avgjørende punkter bli problematisk for den norske statskirke. Det har også vist seg å være tilfelle. Sett som religionsfrihetslov, ville utkastet til gjengjeld være av meget stor og positiv verdi. Og endelig: Under katolikkenes spesielle synsvinkel ville disse bli nødt til å peke på en del ting som det ville vært rimelig å gi dem anledning til å ta stilling til på et tidligere tidspunkt.

I det følgende skal vi behandle de to første punktene. I neste nummer vil vi detaljere en del spesifikt katolske innvendinger mot forslaget.

Det oppsiktsvekkende i kapitlet om medlemskap i statskirken er at flertallet i komitéen foreslår at det i fremtiden skal være mulig å melde seg inn i statskirken uten å la seg døpe. Et mindretall, bestående av stats-

kirkenes to geistlige representanter, tar avstand fra dette forslaget. Men alle går — hovedsakelig av registreringshensyn! — med på at tilhørigheten til et trossamfunn skal gjelde fra fødselen av.

Riktignok er komitéen fullt oppmerksom på at man ved fødselen ikke kan bli fullverdig medlem av den kristne kirke, og den tar sine forbehold med hensyn til de rettigheter som et medlemskap uten dåp vil føre med seg. For å rettferdiggjøre denne sondringen mellom to arter medlemskap i kirken henviser komitéen til *katekumenatet*, som jo er en urgammel institusjon i kirken. Men dertil er det å bemerke at katekumenatet alltid har forutsatt to ting: En *positiv innmeldelse* til dåpsforberedelsen, og en *orientering* hen mot dåpen; katekumenatet knytter en til kirken i nøyaktig samme grad som det innebærer et positivt ønske om dåp.

Dette har for så vidt også komitéens teologer vært klar over. De påberoper seg da at barn av foreldre som tilhører statskirken er forpliktet til evangelisk-luthersk religionsundervisning på skolen. Men idag har man ingen saklig grunn for å hevde at kirken betrakter religionsundervisningen som en egnet undervisning for katekumener, og heller ikke for å betrakte fødselen som den første opptagelse til kirkenes undervisning. Og når disse teologene først har godkjent prinsippet om at barna må betraktes som kirkenes medlemmer uten dåp, er det naturligvis helt umulig for dem å finne en brukbar regel for å kunne erklære at de samme barn senere i livet, når de fremdeles ikke er døpt, plutselig ikke lenger skal tilhøre kirken. Komitéens flertall mener nå sogar at det også må være mulig å bli medlem av kirken i voksen alder uten å la seg døpe, ja uten en gang å tenke på det: «(Statskirken) er åpen for alle, interesserte og uinteresserte...» Her dissenterer de to teologer og finner dette å være «en farlig utvanning av et fundamentalt kristent lærepunkt». Men grunnlaget for sin protest har de i forveien fjernet, ved å godkjenne prinsippet om medlemskap fra fødselen av.

Vi lever i en tid hvor de kristne over alt besinner seg på alvoret ved medlemskapet i et kristent kirkesamfunn. Og det er dette krav på alvor som — i full overensstemmelse med urkirkens syn — fører til en fornyelse av katekumenatet som institusjon. Det er meget beklagelig at man her i Norge påberoper seg den samme institusjon for å dekke over forhold som meget mer er tegn på avkristning enn på gjenreisning av det kristne alvor.

Et symbol på konfesjonell fordragelighet må vel dette bildet sies å være — det er hentet fra et kirkejubileum i Silkeborg, Danmark.

Som religionsfrihetslov betyr den nye innstilling fra vårt synspunkt et avgjort fremskritt. To forslag fortjener her spesielt å bli nevnt. Det gjelder kirkeskatten og frikirkeskolene.

I praksis blir man idag fritatt for kirkeskatt hvis man sammen med hele sin husstand tilhører en ordnet dissentermenighet — men bare den del av skatten som kommunen utligner. Komitéen foreslår en fullstendigere og greiere ordning i form av en refusjon av kirkeskatten til de ordnede menigheter både fra stat og kommune.

Når det gjelder tilskudd til frikirkeskolene er stillingen mindre klar. Alle er enige om at dissenter-skoler må være tillatt i og med at den norske folkeskole er en konfesjonsskole. Derav følger som en nødvendig konsekvens, mener flertallet, «at man erkjenner en plikt til å sørge for at ikke økonomi gjør det umulig å søke dissenterskole for dem som av alvorlige religiøse grunner ønsker det». Og flertallet bemerker videre: «En formell frihet som av økonomiske grunner er uten reelt innhold er ikke en virkelig frihet for foreldre til å sørge for sine barns undervisning i samsvar med sin religiøse oppfatning. Det blir i høyden en frihet for de få rike, økonomisk uavhengige, men ikke for den jevne mann. En slik ordning vil ikke være demokratisk tilfredsstillende.» Og faktisk har det også i praksis virket slik: «Katolikkene har måttet nedlegge flere av sine skoler, fordi de uten støtte eller skattefritak ikke har maktet å møte tidens stigende krav til lokaler og undervisningsmidler.»

Dette skulle være et klart og overbevisende standpunkt. En alvorlig dissens gis ikke desto mindre på dette punkt. Statens mann i komitéen, Kjell Aabrek, får nemlig følge av professor Einar Molland i sin avvisning av dette synet.

Dissensen blir begrunnet med den skolepolitik som er blitt fulgt i Norge i de siste femti-seksti år: «Den sosiale og demokratiske synsmåte som ligger til grunn for denne politik, er at folkeskolen skulle ha som mål å redusere eller eliminere de motsetninger i vårt folk som har sin årsak i at barna vokser opp i ulike sosiale, økonomiske, politiske og religiøse miljø.» Man drar ikke i tvil at den norske skole er konfesjonell (dette ble gjentatt av professor Molland i en radiodebatt 13. september). Men det er altså denne konfesjonelle skole som får den oppgave å redusere eller eliminere de motsetninger som kommer av at barna vokser opp i ulike *religiøse* miljø. Motsigelsen er åpenbar.

Molland og Aabrek foreslår riktignok at de registrerte trossamfunn som har sine egne folkeskoler skal få et tilskudd beregnet etter kommunens utgifter til *kristendomsundervisningen* gjennomsnittlig for hvert skolebarn. Men hva betyr det økonomisk for en folkeskole? Det er ikke kristendomsundervisningen som koster stat og kommune betydelige beløp!

Hvis Mollands og Aabreks forslag skulle gå igjennom, må man være klar over at det betyr et *tilbakeskritt* i forhold til dissenterloven av 1891. Ifølge den kunne kommunestyret frita dissenterne for ydelser til den offentlige folkeskole, dersom de selv holdt seg med egen skole. Men denne loven blir opphevet når den nye trer i kraft, og slik som denne nå er formet, kan en ikke se at trossamfunn med egne skoler da ville kunne oppnå noen tilsvarende skattelettelse: Alene deres religionsundervisning ville bli dekket. Vi kan ikke annet enn håpe at man ved lovens endelige utforming vil gå ut fra flertallets innstilling og avvise en så lite demokratisk begrunnet dissens.

Filmspalten hører ikke til de mest regelmessige forekomster i «St. Olav». I løpet av tidlighøsten har det imidlertid allerede vært vist i Oslo ikke så få gode filmer, og noen må vi stanse ved. I flere av dem har det religiøse spørsmål stått i brennpunktet — positivt eller negativt. Eller rettere: De kunstnerisk mest fremragende av dem er sterkt *ambivalente*. Der forråder de et typisk trekk i tiden: Man står ikke likegyldig, men i høy grad *spørrende* overfor de religiøse verdier: Tør jeg tro dette — eller er det ikke bare et narreri — søtt og barnslig for noen, et nifst bedrag for andre?

For meg står

Uskyldige øyne

som en slik ambivalent film. Noen barn finner en kar gjemt i en låve. De har sine grunner for å mene at det er Jesus selv som er kommet tilbake til jorden igjen — og de er fast bestemt på at det ikke skal gå ham like ille som sist: De voksne er kanskje ute etter ham og kommer sikkert til å drepe ham igjen — men de skal verne ham og vokte ham... Det går jo allikevel ikke bedre enn at de mislykkes. Så kan en se denne filmen på to måter: En kan tolke den som en historie om barnesinnets evne til å se Gud i mennesket, om uskyldens evne til å oppleve Gud. Men andre vil snarere slutte seg til filmens vesle skeptiker, som med kjølig realisme gjennomskuer både prestens svada («*He didn't know a thing, did he?*») og den falske Jesus' manglende omsorg for kattungen hans. Den som barna har tatt for Jesus er i virkeligheten en forbryter, en morder. Er det filmens mening å avsløre «barnetroen» som en illusjon? Jeg tør ikke svare, og kanskje skal en ikke søke for dypt etter hensikt og mening, filmen er full av symbolske drag som imidlertid ikke for meg støper seg sammen til noen tydelig dobbelt bunn. Men en skal se den som den skjære og fine studie i barnesinn den er, full av renhet og sjarmer. Hayley

Uskyldige øyne ser Kristus i en drapsmann.

Mills som oppløpen jentunge er allerede en rutineret skuespillerinne, men den lille skeptikeren Charles er ikke til å stå for!

Viridiana

Også den meksikanske filmskaperen Luis Bunuel er brennende opptatt av det religiøse problem, og kommer stadig tilbake til det i en rekke filmer av meget vekslende kvalitet. For tre år siden vakte han stor og berettiget beundring i Cannes med sitt verk *Nazarin*, en beretning om en prest som er for god for sin verden og blir utstøtt av kirken. Bunuel nærer et slags kjærlighets-hat til religionen, inkarnert i katoisismen. I *Nazarin* har kunstnerens sannhetskrav løpt av med ham, her har han skapt noe som i hvert fall kan tolkes begge veier og av mange er blitt opplevd som en kristen film. Anderledes med *Viridiana*, som i skrivende stund går i Oslo; den er en eneste lang og grusom blasfemi. Og fortvilet. For det er tydelig at Bunuel ikke har noe å stille opp som alternativ til denne forskrudde og sykelige religiøsitet, den eneste katoisisme han kjenner. Nonnens verden har han revet i grus — men det er lutter dystre perspektiver som åpner seg for henne, ved filmens slutt. Filmen er forbudt i Spania. Men i en nordbos øyne er de virkemidler Bunuel tar i bruk så grotesk overdrevne at blasfemien hos oss sannsynligvis overfor de fleste vil forfeile sitt mål.

En parentes

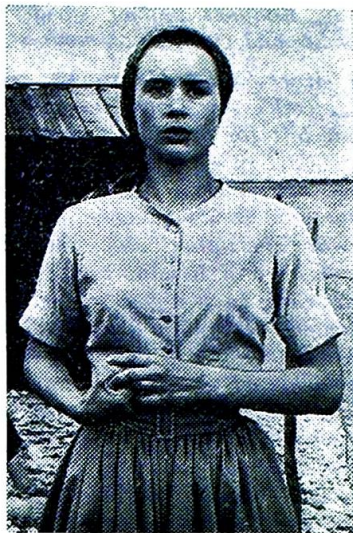
En parentes om filmvalg: Vi har altså fått *Viridiana* til Norge. Hvorfor fikk vi aldri *Nazarin*? Og apropos sykkelig forskriddhet: En skal lete lenge før en finner maken til den japanske filmen «En merkelig besettelse» som allerede en rom tid har hjemsokt provinskinoene, og som nå også har nådd hovedstaden. Alvorlig talt: Hva er meningen med denne oppsetningen? En skulle tro man var blitt advart: Vår dyktigste filmkritiker, Arne Hestenes, stilte verket til skue i all dets jammerlige nøkenhet i en korrespondanse fra Cannes for to år siden. En rekke japanske filmer av fremragende kvalitet har banket på døren hos oss i årevis uten å finne nåde for importørers og kinodirektørers øyne — og så kommer man trekkende med dette makkverket. I sannhet en merkelig besettelse.

Som i et speil

Ambivalens har vært vårt tema. Religiøs ambivalens har også i mange år preget Ingmar Bergmans filmer, der håp og fortvilelse skiftes jevnt om overtaket, om da ikke spørsmålet slås bort i lek. Den er fremdeles til stede i *Såsom i en spegel*. Men her er det kommet inn en merkbart ny tone, og samtidig danner filmen kanskje også rent estetisk et foreløbig høydepunkt i Bergmans produksjon. Aldri har han vært enklere i sine virkemidler, mer avklart i sin problemstilling. Stykket er skåret til som et klassisk drama: Fire personer på en holme, der de i ett døgn er alene med seg selv, med havet — og med Gud. De er: Den uhyrlig egosentriske suksessforfatteren David, og hans kontaktsøkende barn — gutten i pubertetens forvirring, datteren på grensen til sinnssykdommen.

Det er sublim skuespillkunst Ingmar Bergman har fått Harriet Andersson til å levere i den uhyre krevende rollen som den syke Karin.

Og endelig datterens mann, den «snille», men begrensede legen, snusfornuftens representant. De fire er like mange isolerte verdener. Det blir datterens lodd å virke som katalysator og skape kontakt mellom far og sønn, skape en åpning oppad og utad. Prisen er høy, den blir henne selv, og kanskje behøvde den ikke vært betalt. Men som det er, — når dagen viker for Karin og kvelden faller på, står den fullstendig selvsentrede og tilsynelatende håpløst fortapte forfatteren ved begynnelsen til en oppdagelsesreise i kjærlighetens verden, og gutten Minus har filmens siste replikk: «Pappa talade till mig!»

Som sagt, heller ikke denne filmen går uten Bergmans frykt for at det hele bare er et narrespill, at Gud i virkeligheten bare er en avskyelig edderkopp, skapt av vår egen syke hjerne, og at det ikke finnes noen vei for hverken dikter eller filmregissør ut av tomheten. Men hans spirende trosbekjennelse synes allikevel ikke å være til å ta feil av — det tror jeg også tilegnelsen «till min hustru» er et talende vidnesbyrd om.

Det er ikke noen tilfeldighet at denne filmens tittel er hentet fra Paulus' høysang til kjærligheten (1. Kor. 13). Men heller ikke at Bergman har valgt nettopp en setning som kan uttrykke menneskets rådvillhet overfor en Kjærlighet som skjuler seg: «Nå ser vi som i et speil, en gåte. Men da skal vi se åsyn til åsyn.»

Cecil B. de Mille kan derimot ikke sies å ha sett noe som helst «som i et speil, i en gåte». Han er optimistisk bomsikker på hvordan allting er og skal være. Hans siste bedrift,

De ti bud

er en dundrende manifestasjon av det.

Her i «St. Olav» har vi såpass ofte tilkjennegitt vårt syn på disse «bibelfilmene» at vi i og for seg ikke skulle behøve å gå i detalj om denne. Men det er noe som heter gjentagelsens hemmelighet. Og la det være sagt: Denne hører ikke til de verste i genren. Den er i et behagelig

«ST. OLAV»

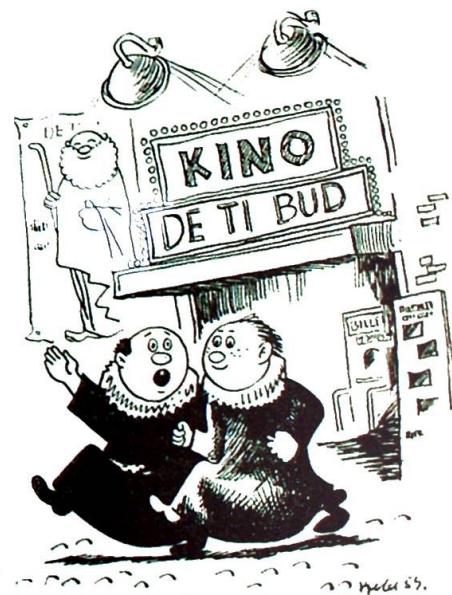
sliter med økonomien. De kan hjelpe — ved å huske at kollekten i Oslo bispedømme søndag 4. november tilfaller oss!

format (Vistavision). Og Cecil B. de Milles regi av ensemble-opptakene, hans masseoppbud av mennesker og hester, hans dyktige filmtricks feirer stort sett en berettiget triumf. Fra det synspunkt sett er det en film for alle fra åtte til tolv med nervene i orden, og forøvrig for gutter i alle aldre. Men resten, da, resten — og det skulle jo være det vesentlige... De Mille var så stolt av å ha gjort alt så «historisk riktig» som det bare var mulig, at han lot lage en hel bok for å påvise det. Men hva hjelper det med historisk nøyaktighet i detaljer, dersom hele filmens innhold er en eneste stor anakronisme? Og det er jo tilfellet her, ettersom inspirasjonen til den snarere må søkes i *Declaration of Rights* og Wilsons fjorten punkter enn i Bibelen. Kampen for friheten og menneskerettighetene kan vel sies å ha sitt utspring i det kristne frihetsbudskap, men en kan nå ikke aldeles hoppe bukk over den historiske utviklingsgang heller. Og hva de materielle detaljers nøyaktighet angår, så er det neppe bare de lærde som vil knuse et smil der Moses på Nebo berg, iført et maksimum av julenissebomull, sender Josva bort etter vesken sin og overrekker ham de fem Mosebøker...

Nei, et sånt oppbud av penger og lærdom hadde fortjent et bedre resultat. Så meget mer som manuskriptet slett ikke er uten dramatisk nerve — også der hvor det ikke har dekning i den bibelske skildring av utvandringen fra Egypt. Meget faller på grunn av skuespillerne, som så sørgelig glimrer ved sitt fravær. I hovedrollene møter man noen figuranter kalt filmstjerner, som kan levere opptil tre forskjellige grimaser (Yul Brynner dog bare én). Der er en unntagelse: Cedric Hardwicke, i den gamle farao Setis rolle.

Så gjenstår bare spørsmålet: Kan denne filmen allikevel gjøre godt, kan den bringe noen nærmere Vår Herre — så har den jo en misjon allikevel? Svaret får vel være, at som de fleste barn i en viss alder kan bli oppbygget av glansbildeengler, vil det også være noen voksne som slike religiøse glansbilder kan bety noe for. Uten at det skal være til forkleinelse for gehalten i deres tro. Det er et spørsmål om opplevelsesform. De kristelige forlagene selger bråtevis av mindreverdig litteratur, til glede og oppbyggelse for mange. De som ikke kan ta slikt, må vite seg advart, og ikke dømme innholdets verdi etter den form det her er blitt ikledt. Og så får de gå og se Bergman i stedet.

Kriton.

— Jeg synes allikevel at boken var bedre!

TIL
KRISTI KONGE
FEST

Vårt Kristusbilde

Høsten er tiden hvor farvene blir sterke og konturene klare. Liturgien har også sin høsttid hvor sterke farver og klare linjer tegner opp det hele, fullkomne Kristusbilde.

Kristi Kongefest er innstiftet for å fornye bildet av oldkirkens majestetiske Kristus som sitter ved Guds høyre side, ikledt guddommens kraft og herlighet. Men allerede førstkommande søndag, den 19. etter pinse, møter vi Ham i evangeliet som Kongen, Kongen som innbyr til bryllup. Og siden kan vi på en måte si at det er kongstanken som er den bærende i liturgien. I adventstiden vender vi oss med forventning mot «Kongen som kommer». Julens liturgi taler mindre om Betlehemsbarnet enn om «Fredsfyrsten hvis rike ikke tar slutt», og på Kristi Åpenbaringsfest stråler «Herrens herlighet» oss imøte fra Kongen som alle folkeslag skal tilbe og tjene. Palmesøndag hylder vi «Kongen som oppfylder profetenes spådom og kommer til oss «full av saktmodighet», og midt i langfredagens sorgfylte liturgi synger vi korsets seiershymne:

«Se, Kongens banner skrider frem», kongmerket som bærer bud om guddommens seier over døden.

Liturgien har de sterke, realistiske og usentimentale trekk som korrigerer vårt eget Kristusbilde. For vi har lett for å gi Jesu menneskenatur slike dimensjoner at bildet til syvende og sist får karakter av oss selv, eller blir slik vi helst vil se det. Kristus er blitt menneske og har levd som menneske, og det er et ufattelig under av Guds kjærlighet. Men underet er stort, ikke først og fremst fordi Kristus lignet oss, men fordi Han samtidig var Gud, «den usynlige Guds bilde», som Paulus uttrykker det. Hvis ikke Jesu guddom danner omrisset av vårt Kristusbilde, kan det lett bli skjævt og bare gi et matt gjenskinn i vårt liv. Den godhet og mildhet som stråler ut av Jesu ferd kan ta farve av vår egen svakhet, og så flyter kravene ut i rosenrødt skjær. Eller vi lar Jesu lidelse vibrere i våre følelser. Men da ligger selvmedlidenheten snublende nær. Og den er ikke noe å vokse på.

Det er i lys av Kristi Kongeverdighet vi vokser som mennesker og borgere av Guds rike, og det er i glansen av hans guddom at vi finner vår rette storhet. I nærvær av Kongen, Han som skapte himmel og jord, kan vi bære vårt adelsmerke, vår frie vilje som ble gitt oss da Han dannet oss i sitt bilde. Han er Kongen som innbyr oss og tvinger oss ikke, fordi Han respekterer vår frihet. Og Han viser oss den ære å forlange at vi skal ta bryllupskledningen på, det nye, sanne menneske som Paulus beskriver i epistelen førstkommande søndag. For vår helliggjørelse er et samarbeide mellom Guds nåde og vår frie vilje, mellom Kongen som kaller på sine gjester og oss som svarer, samtykkende, aktive, med hendene løftet til aften-offer, som det står i messens graduale.

Derfor er lovprisningen og tilbedelsen den sanne holdning overfor Gud, og liturgien gir oss de rette ord i messens Gloria: «Himmelske Konge, vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg. Vi takker deg for din store herlighets skyld.»

Sr. Marie Louise, O. P.

BLIKK på TIDEN

ER VI ET KRISTENT FOLK?

■ Er vi et kristent folk? Det var spørsmålet som Kringkastingen nylig stilte to av den kristelige presses redaktører — Karl Hafstad i «Vår Kirke» og Ingar Hagen i «Vårt Land». Spørsmålet lar seg selvfølgelig ikke besvare med et ja eller et nei, og det var det da heller ingen av de to debattanter som inlot seg på. Men den ene hadde til oppgave å fremheve alt som talte for, den annen alt som talte mot. Men ble egentlig konklusjonene forskjellige?

Det var ikke vanskelig for redaktør Hagen å påvise den omseggripende sekularisering på alle vårt samfunns felter. Ikke minst betegnende er den taushet om de kristne verdier som gjør seg gjeldende, hver gang det fra offisielt hold skal antydes generelle mål og retningslinjer for vårt folks liv:

«Naturligvis skal ikke statsministeren holde andakt når han taler om rikets tilstand. Men merkelig er det hvor paralysert våre ledere er blitt overfor det formale skille som er etablert mellom samfunnsstyre og kristendom, til tross for at kristen

tradisjon har utgjort den dynamiske inspirasjonskilden til alt vi har bygd samfunnet på...»

Men kanskje spiller fakta allikevel større rolle enn ord? Det ser ut til å være redaktør Hafstads mening; kristendommen har gjennomstyret hele vår samfunnsform:

«Guds egen identifikasjon med det lidende menneske er det bankende hjerte i den barmhjertighetens innsats som på ny og på ny sprang frem i Kirkens liv fra første stund av... Trygdeordningene, den fordeling av livsgodene som faktisk skjer gjennom beskatningen osv. er alt sammen skudd på den gamle stamme... Her er det realitetene som teller, og når en skal forsvare tesen at vi er et kristent folk, er det neppe usaklig å hevde at den håndgripelige, vidstrakte omsorg vårt samfunn har knesatt, må tolkes i lys av den kristne tro som vet at for Gud er en fordeling av livsgodene og en håndhevelse av rett overfor de svake og syke sannelig ikke likegyldig!»

Allikevel går Hafstad bare halvhjertet til sin forsvarergjerning, og realiteten er til syvende og sist begge redaktører sams om: Vi har — for å bruke Hafstads ord — «underslått vår kristne arv».

EN KVART PROSENT

■ At «samfunnsgodenes fordeling» er et av kjennetegnene på det kristne samfunn, er det nok allikevel ikke alle som vil si seg enig i — især ikke når denne fordelingen skal rekke ut over landegrensene. Det fikk man nylig forstemmende ek-

Bispevigsel i Stockholm

Den nye katolske biskop av Stockholm, John E. Taylor, ble bispeviet i sin egen bispestad på apostelen Matteus' fest, den 21. september.

Men ikke i sin egen biskopkirke. St. Eriks kyrka på Söder ble ikke funnet å være en verdig nok ramme om denne begivenheten — rent bortsett fra at den knapt engang ville kunnet romme dem som var innbudt til høytideligheten — langt mindre de tusener som kunne ha et legitimt krav på å få oppleve begivenheten. Derfor gikk man til det usedvanlige skritt å leie Blå hallen i Stadshuset, den største salen i Stockholms rådhus — som viste seg å passe ypperlig for formålet. Et par tusen mennesker fikk her overvære den på alle måter farverike begivenheten — salen var stilfullt pyntet med lys og kors, røde nelliker, hvite gladiolus og krysantermer.

Biskop Taylor ble konsekkrert av den apostoliske delegat for Skandinavia, erkebiskop Bruno Heim. Som ko-konsekkratorer bisto biskop Mangers av Oslo og en av biskop Taylors mer kjente landsmenn, hjelpebiskop Fulton Sheen fra New York. Biskop Sheen, kjent og populær som TV-predikant over hele USA, holdt også prekenen, der han sterkt betonte den lille svenske menighets tilknytning til verdenskirken, til Peters stol. Seremonien varte i tre timer, men den store forsamlingen ble holdt godt i ånde. De kunne hele tiden følge med i hva som foregikk takket være den svenske jesuitten pater Rooth, som kommenterte seremonienes gang.

Foruten de tre konsekkrerende biskopene var også fem andre biskoper til stede, dertil et hundretall prelater og prester. Lange avsnitt av begivenheten ble overført i svensk fjernsyn — der sangstjernen Eartha Kitt, som også var til stede, riktignok fikk sin mer enn rundelige del av oppmersomheten! Ellers ble bispevigslen — som er den første i Sverige siden reformasjonen — viet korrekt og vennlig omtale i pressen. Svenska kyrkan var

representert ved Stockholms pastor primarius, Ake Zetterberg.

Biskop Mangers assisterte ved bispevigslen i Stockholm. Her sees han sammen med den nyvigslede biskop Taylor.

sempler på, da statsbudsjettet ble lagt frem og det viste seg at regjeringen regnet med en ydelse til oversjøisk utviklingshjelp på vel 50 millioner, som skulle dekkes gjennom en særskatt på en kvart prosent.

Nå er vi ikke så overbevist om at regjeringen har funnet den heldigste *formen* for sin utskrivning av utviklingshjelp — og direkte skuffet blir man, når man oppdager at det denne skatten innbringer, skal ikke komme i tillegg til hva vi allerede yder, men at det bare dreier seg om en ubetydelig økning av det bidrag vi allerede gir. For noen måneder siden var ikke Torolf Elster snauere enn at han foreslo *to prosent* «utviklings-skatt» — og det svarer uten tvil atskillig bedre til en realistisk vurdering av situasjonen.

At regjeringen på sin side har vært nødt til å utvise en annen slags realisme, får vi et levende inntrykk av ved å lese «Morgenbladets» leder: «Ny, upopulær skatt» (3. okt.), der avisen tar skarp avstand fra enhver tanke på offentlig bidrag til utviklingsland før «alle de uløste oppgaver i Norge» er bragt til en lykkelig avslutning. Avisen får til og med teologisk støtte, idet pastor P. W. Bøckman erklærer denne skatten for ikke bare å være *unødvendig* og *upsykologisk*, men dertil *uetisk*! Resonnementet er langt og innviklet, men her er en prøve på konklusjonen:

«Derfor må man spørre, med hvilken *rett* staten innkrever en skatt som etter sin natur skal brukes til gave og ikke er beregnet å gi noen påviselig gjenytelse til skatteyderne» —!

Heldigvis er det ikke alle Morgenbladets konservative lesere som ser saken på denne måten. En innsender, Nils Darbo, sier etter vår mening det som skal sies i denne sak (8. okt.):

«Tør jeg spørre *når* vi skal få råd til å ta skikkelig økonomisk ansvar overfor den sultende verden? Forstår jeg Dem rett herr redaktør, vil De sakens svare: Når Norges lægemangel er avskaffet, og når vi har avskaffet mangelen på lærere, alle undervisningsanstalter, sykepleiersker, sinnssykehus, veier, boliger, konsertsaler, når vi får senket skattene betraktelig og øket levestandarden... Man må gjerne se for seg hele kavalakaden av uløste oppgaver her hjemme, men det er en kynisk tanke å si at så lenge vår regjering ikke har maktet å løse disse problemer på en skikkelig måte, så får verdens sultende barn ha det så godt.»

Det er naivt å tro at vi noen gang vil stå ved veis ende — nye krav vil alltid melde seg. Det det gjelder, er å vurdere *forholdet* mellom vår egen velstand og de andres. Og da skulle det ikke være så innviklet å finne frem til svaret.

OM LEGENS YTTERSTE ANSVAR

■ Om at selv vårt høyt oppdrevne «velferdssamfunn» ganske riktig ikke er fullkomment, vidner imidlertid en debatt om lege-etikk og legeansvar, som er blitt avfødt av fru Karin Serigstads kronikk i «Dagbladet» 22. sept. («Jeg taler for de tause»). Debatten har ligget på et for norsk presse sjelden høyt nivå. Men emnet innbød heller ikke til lettbeint argumenta-

En av St. Birgitta menighets fremste støtter, fabrikkier Leo C. Müller, døde 9. oktober, 83 år gammel.

Fabrikkier Müller var født på Karmøya. Egentlig var han utdannet som interiørarkitekt, men i 1919 var han med å grunnlegge Fredrikstad Blik- og Metalvarefabrik, som han siden har stått som administrerende direktør for. Han var også sterkt kulturelt interessert og var i sin tid en forståelsesfull og inspirerende venn for flere av våre kjente malere. I byens foreningsliv var han en aktet skikkelse, og som sterkt bevisst katolikk falt det ham alltid naturlig å vie sin kirke all den støtte han kunne gi. Foruten hans egen menighet har den katolske ungdommen en spesiell grunn til å minnes ham med takknemlighet.

Leo Müller ble begravet 12. oktober i nærvær av en tallrik sørgeskare. Pastor Wysiecki forrettet og holdt prekenen, og flere av geistlighetens medlemmer var kommet tilreisende for å vise avdøde den siste ære. Han hvile i fred.

sjon eller flåserier. Fru Serigstad la frem en journal over utviklingen av hennes manns sykdom det siste halve år han levde, der hun gjorde rede for hva hun mente var bitre erfaringer når det gjaldt den hjelp legene i hennes hjemby kunne og ville gi.

Det er visst åpenbart at feil er blitt begått. Men da er det ikke vanskelig fra legehånd å vise at annet er umulig, enn at en lege somme tider feiler; dr. G. J. F. Dietrichson, dr. Einar Murstad har sagt det i «Dagbladet», og professor Johan Torgersen har en redelig og klar fremstilling av problemet i «Verdens Gang» (3. okt.), hvor han også hevder at «unnlates-synder» til en viss grad er forsvarlige, når nemlig undersøkelser og inngrep ikke synes å tjene noen rimelig hensikt. Så konkluderer man med at det hviler et tungt ansvar på pressen — in casu «Dagbladet» — for å ha begått en stor urett mot en bestemt overlege, og ha bidratt til å underminere tilliten til våre sykehus. Saken er imidlertid neppe så enkel; dessuten var der en instans som med noe mer innsikt og forståelse sannsynligvis kunne ha hindret denne offentligheten — nemlig Helsedirektoratet. Men dette ser ut til helt å ha forspilt sin sjanse, ved å reagere med et byråkratisk skriv i stedet for med menneskelig åpenhet.

For dette er en sak der spørsmålet om tillit ganske riktig spiller en avgjørende rolle. Men tillit kan ikke veies og måles, og derfor er det også neppe noens oppgave å avgjøre hvem som har «rett» og hvem som har «urett» her. For oss avføder imidlertid saken noen betraktninger som ikke lenger direkte gjelder Joachim Serigstads tilfelle.

Det er ikke tvil om at den større sykdomsbevissthet som vårt velferdssamfunn har skapt, med de dermed stadig økende krav til alt som helsevesen heter, stiller våre leger på en hård prøve. Ikke bare en alvorlig psykisk og fysisk belastning; men etterhvert som kristendommen slipper taket i vårt folk, blir det lesset på dem et ansvar som det ikke er noen mening i at de skal bære. Tillitsforholdet mellom lege og pasient — mon det ikke i siste instans er avhengig av at de begge er klar over hva de står overfor — dødens mulighet, dødens realitet — og kan reagere realistisk overfor den? Men pasienten kommer idag til legen med forventningene spent høyere enn noen sinne, ja nesten med et krav: Det er legens, sykehusets, plikt å gjøre ham frisk. Legen kjenner sin begrensning, men våger heller ikke gjøre den dødssyke pasient kjent med tingenes tilstand: Selv kjenner han døden og vet at den er uunngåelig, men noe

KIRKENS FRIHET OG ENHET

Med varme uttalte paven så sin tillitsfulle tro på at vår tid, ikke minst ved sine sosiale og tekniske fremskritt, innebar rike løfter om en god og lys fremtid for kirken. Vel er store deler av samfunnslivet fjernt eller endog fiendtlig når det gjelder den kristne tro. Men det har da i hvert fall den utvilsomme fordel, fastslo han, at et konsil som dette kan gjennomføres uten de farlige verdslige innblandinger som gang på gang, ved de tidligere konsiler, satte kirkens frihet og åndelige fordypelse i fare.

I sin omtale av konsilets mål og arbeidsoppgave understreket paven dets ansvar for at den sannhet som rommes i den kristne tro virkelig blir levende for vår tids mennesker, til lys og ledelse i en verden som befinner seg i et gigantisk oppbrudd hva tenkemåte og levevis angår.

I et siste avsnitt kom så pave Johannes inn på de kristnes enhet, og avga en formell erklæring om at den katolske kirke anser det for sin plikt å arbeide aktivt for dens

metafysisk forhold til den har han ikke; i de færreste tilfelle kan han hjelpe sine pasienter til å dø. Og han vet — eller tror å vite — at pasienten på sin side like lite er i stand til å forberede seg på døden, til å «dø sin egen død», så meget som blir gjort for å skyve den ut til hans daglige tilværelse. Så spiller lege og pasient et spill, som undertiden lykkes, men undertiden ender i katastrofe — fordi de ikke i tide sammen erkjente døden som en del av livets helhet.

Angelico.

All slags skadeforsikring

Norges Brannkasse

Landets eldste forsikringselskap grunnlagt 1767

Oslo: Wergelandsvn. 3, tlf. 33 70 70

Stavanger: Nygt. 26, tlf. 30 799

Bergen: Strandgt. 1, tlf. 13 673

Trondheim: Dronningensgt. 9, tlf. 25 061

Tromsø: Storgt. 63, tlf. 1080

Representanter:

I byene: Branntakstbestyreren

På landet: Lensmannen

virkeliggjørelse. Kirken, sa paven, gleder seg over at Kristi bønn for de kristnes enhet bærer synlige og overbevisende frukter også blant dem som ikke deler den katolske kirkes tro, og han så med store forhåpninger på tre faktorer som peker mot det samme mål: De katolske kristnes indre enhet, de ikke-katolske kristnes lengsel etter og bønn for enheten, og de ikke-kristnes respekt og vennlige følelser overfor den kristne religion.

DET GRYR AV DAG!

Pave Johannes sluttet sin tale med en storslagen visjon av kirken i fortid, nutid og fremtid, som nettopp her — over apostelens Peters grav og fra kristenhetens midtpunkt — måtte gjøre et sterkt inntrykk. Han la konsilfedrene varmt på sinne at de i sine forhandlinger måtte vise klokskap, nestekjærlighet, måtehold og samvittighetsfull eftertanke — vel vitende om hvilken arv de som apostlenes efterfølgere gir videre, med ansvar overfor Gud og historien. Da vil konsilet bli hva det lover: «Det kirke-møte som nu åpnes melder seg som et daggry for kirken, en forløper for et stort lys. Ennå er det bare morgen, men allerede nå, ved varslet om den kommende dag, fylles Vårt hjerte av glede».

I hverdagens arbeide, i mange måneders forhandlinger, vil det vise seg om Johannes XXIII's og millioner av andre katolske kristnes håp til det II. Vatikankonsil vil kunne omsettes i virkelighet.

FRIHET FOR LOKE

(forts. fra side 315)

mune uvedkommende». Med andre ord, de dissenterende medlemmer vil tilbake til en rent negativ oppfatning av religionsfriheten, på dette punkt.

Det er imidlertid vanskelig å tro at denne dissensen vil bli tatt alvorlig. For noen spalter lenger opp har den *enstemmige* komité særdeles sterke ord om folkeskolens relative begrensning: «Den vil,» heter det, «for enkelte kristne trossamfunn kunne stille seg som helt uantagelig». Ikke desto mindre vil altså de dissenterende i praksis umuliggjøre eksistensen av private konfesjonelle skoler? Det heter på en gang at folkeskolen er konfesjonell, og at det er dens oppgave å virke «samlende», og eliminere religiøse motsetninger. — Nei, det er vanskelig å se denne dissensen som annet enn et momentant utbrudd av kompakt statskirkelighet — men dermed også som et avgjort brudd med hele den innstilling som ellers preger vårt dokument. Og dermed er det vel grunn til å regne med at dens skjebne er gitt.

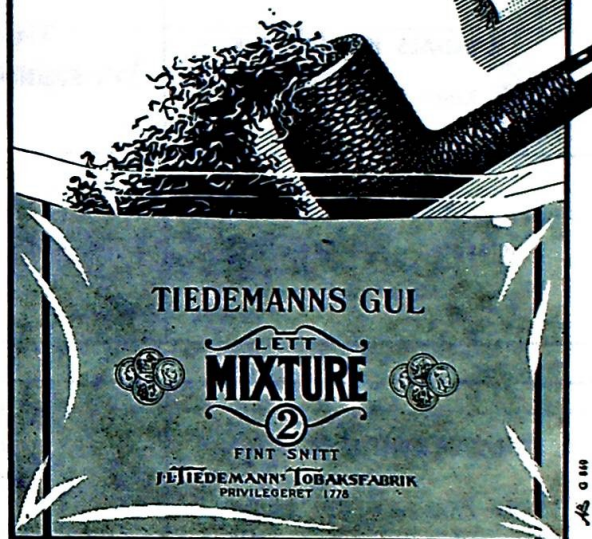
G.

Pastor Fishedick 60 år

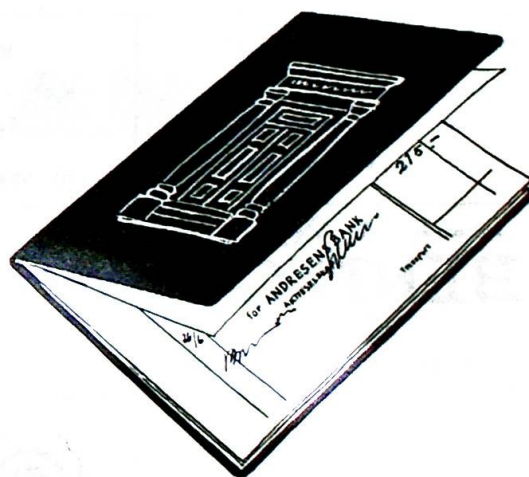
Pastor Franz Joseph *Fishedick*, vår domkirkes avholdte sogneprest og «domprost», fyller 60 år 22. oktober. Pastor Fishedick har nå tilbragt 25 år i Norge, derav de siste femten som sogneprest for St. Olavs menighet i Oslo. — I et intervju i «St. Olav» for to år siden, sa pastor Fishedick: «I de snart tretten årene jeg har virket i St. Olav har jeg møtt så megen velvilje og forståelse og anerkjennelse at jeg synes jeg har meget å takke for.» Vi tror at hans menighet vil svare det samme, tross sykdom og vanskelige arbeidsforhold er ikke pastor Fishedick den som har spart seg selv i en sogneprests mangfoldige gjøremål, og med hele hans sogn og alle hans kolleger vil vi gi sognepresten en stor takk for hans virke og ønske hjertelig til lykke med dagen. Ad multos annos!

Til hyggestunden
hører
en god tobakk...

TIEDEMANN'S GUL
er gull verd!

Ved DÅP eller
KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESEN'S BANK
AKTIESELSKAP
OSLO

VATIKANET

To begivenheter har skapt hver sin lille sensasjon omkring åpningen av det annet Vatikanekonsil. Den første er paven reise til Loreto og Assisi 4. oktober, på den hellige Frans' fest. Det var første gang siden 1870 at paven forlot Vatikanets enemerker. Paven reiste i den italienske presidents tog og ble fulgt av statsminister Fanfani. Ved fremkomsten til Loreto ble han hilst av president Segni. Paven erklærte at hensikten med

hans pilgrimsferd var likesom å besegle alle de bønner som er blitt oppsendt for konsilet verden over. Men det er klart at den også har en symbolsk betydning av stor rekkevidde.

Den annen begivenhet er to russiske observatører komme til kirkekonferansen. Moskva-patriarkatet har i den senere tid vist en noe endret holdning til konsilet, og da man lot forstå fra Moskva at man avventet en offisiell innbydelse til å sende observatører, reiste kardinal Beas

nestkommanderende i sekretariatet for kristen enhet, Mgr. Willebrands, i de før- (Forts. siste side)

MANDAL		
<p>MANDALS KONDITORI Kjent for kvalitet</p>	<p>Gjør som vi kjøp Deres bøker i SVEINDALS BOKHANDEL MANDAL</p>	<p>MARNAR KJOLER forhandles over hele landet</p>
<p>OLUF LOHNE Jernvarer - Kjøkkenutstyr Malerverer</p>	<p>A/S DET NORSKE KOKOSVÆVERI Benytt våre spesielle kirkeløpere i bukler og velour</p>	
BERGEN		
<p>URMAKER ANTON M. OLSEN Olav Kyrrsgate 1 - Tlf. 13035</p>	<p><i>Gjertsen</i> i Småstrandgaten BOKHANDEL BERGEN</p>	<p>HARALD MADSEN Strandgaten 73, Bergen Kolonial engros Tlf. 10 415 - 12 359 - 18 528 Sverre Madsen privat tlf. 72 428</p>
<p><i>Hvitere og skånsommere vask med</i> «REFORM» BERGENS SÅPEFABRIKK A/S</p>		<p>1/5 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel BERGEN Bryggen 5 - Løppen - Telefon 11 482</p>
<p>HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstyrforretning TORNØEGÅRDEN - BERGEN</p>	<p>K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk Solheimsgt. 25 Tlf. 99 016 Bergen</p>	<p>A. K. EGGE A/S Frukt og grønnsaker En gros</p>
<p>Johan H. BENTZON A/S En gros - Telefon 10106</p>	<p>Våre bekjente Myhre Heiser leveres over hele landet. JONAS MYHRE BERGEN JONAS MYHRE A/S OSLO A/S MYHRES MASKININDUSTRI BERGEN - OSLO</p>	
<p><i>Eches Farvehandel</i> NYGÅRDSGT. 4</p>	<p> All slags skadeforsikring</p>	
<p>ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»</p>		

KRISTIANSAND S.

ALT I SKILT
Elektro-teknikk
Industri - Militær
Skip - Sykehus
Reklame - Varesmesse

Gravør Trygve Køhn
Kristiansand S.

KRISTIAN FRIVOLD
Kjøtt & Pølsevarer

Tlf. 22 175 — Kristiansand S.

S/L VEST-AGDER MELKESENTRAL

Salgsavdeling for smør og ost

Tlf. 23 022 - 25 802

Reinhartsen & Co.

FISKEFORRETNING

Tlf. 25 884 - 22 932

Sigurd Gramén

SPESIALOPTIKER

Spesialitet: Brillor

Kristian 4des gt. 20 - Telefon 25 005

BOKHANDELEN
i Sparebankbygningen Kristiansand S.

OSKAR PEDERSEN ½

Kolonial engros

Spesialfirma for leveranser til restauranter, hoteller, sykehus etc.

Sentralbord 29 516

C. P. WINTERSBORG

Spesialforretning i
AMATØRFOTO og FILM

Sparebankgården — Tlf. 22 016

W. Nørgaard Jensen

FRUKT- OG GRØNNSAKFORRETNING

S. Hennig-Olsen

Etablert 1924

KRISTIANSAND S

Sjokolade - Frukt - Tobakker

Iskremfabrikk

A. KRUSE SMITH

Entreprenørforretning

KRISTIANSAND S

Bygningsartikler — Jern & Stål m. m.

Tlf. 24 452

SIGURD SØRENSEN

Begravelsesbyrå

Holbergsgt. 15 — Tlf. 22 153 — 25 717

Egen likbil for transport

TOR RUUD

Aut. Rorleggerforretning

Hannevik Terrasse 5 - Kristiansand S.

Tlf. 25 759 - 22 908

TAPET OG KUNST

ARTIKLER

Kristiansand S.

Tollbodgt. 15 A

Telefon 23 930

Telefon 22 281

Skippergt. 41

EMIL SYVERTSEN

Skotøyforretning

Eldste forretning i bransjen.

Etabl. 1870

Kristiansand S.

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

«KLAR»

Fåes i banker over hele landet

ste dager av oktober selv til Moskva, for på en fem dagers visitt å klargjøre formålet med konsilet for de russiske kirkeledere. Resultatet av besøket ble at to observatører ankom til Roma fredag. Derimot måtte patriarken av Konstanti-

nopol så sent som onsdag aften meddele at han ikke så seg i stand til å sende observatører. Patriarken kjente ikke da til russernes planer. Deres komme kan nå muligens føre til at grekerne endrer sin egen avgjørelse.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

E. M. JACOBSEN

Bakeri & Conditori

Akersgt. 67

WISBECH
ARTISSELSKAP

Majorstua - Oslo

**MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER**

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

ERLING MOE

God fisk

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvet 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

**THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI**

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

**SØREN HANSEN
Kolonialforretning**

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90